

UW BEHANDELING MET SUTENT®

KANKERCENTRUM
UZ GENT



INHOUDSTAFEL

01	Inleiding	3
02	Werking van Sutent®	3
03	Verloop van de behandeling	3
04	Adviezen bij de inname van Sutent®	4
05	Bijwerkingen door een behandeling met Sutent®	7
06	Alarmsignalen	23
07	Geneesmiddelen, dranken en plantaardige bereidingen die niet mogen gecombineerd worden met Sutent®	24
08	Kostprijs	25

01 INLEIDING

We geven u enkele handige tips om bijwerkingen te vermijden of te behandelen en vermelden wanneer u best de arts, de verpleegkundig consultant of de apotheker contacteert. Zij geven u graag meer uitleg, dus aarzel niet om hen te contacteren.

Deze brochure helpt u bij het omgaan met de bijwerkingen.

De **groene tekst** zijn tips die u kunnen helpen bij het omgaan met de klacht.

De **rode tekst** geeft u meer uitleg over wat u best niet doet bij een bepaalde klacht.

Hebt u nog vragen over een bepaalde klacht, noteer ze. In een volgende consultatie zullen we die samen bespreken.



02 WERKING VAN SUTENT®

De werkzame stof van Sutent® is sunitinib. Sunitinib belet de groei van kankercellen en doet dit door onder andere de bloedvatvorming af te remmen of zelfs te stoppen. De tumor krijgt op deze manier minder zuurstof en voedingstoffen.

03 VERLOOP VAN DE BEHANDELING

De duur van de behandeling wordt vastgelegd in samenspraak met uw arts.

Uw behandeling duurt zolang uw arts vindt dat de behandeling doeltreffend is en de bijwerkingen draaglijk zijn.

04 ADVIEZEN BIJ DE INNAME VAN SUTENT®

Hoe moet ik het geneesmiddel innemen?

De behandeling van Sutent® bestaat uit een 6-wekelijkse cyclus, dit wil zeggen dat het schema zich telkens na 6 weken opnieuw herhaalt.

Eén cyclus betekent:

- Sutent® innemen gedurende 4 opeenvolgende weken (in totaal 28 dagen).
- Deze vier weken worden gevolgd door een rustperiode van 2 weken (in totaal 14 dagen).

Week 1 – 4	Neem dagelijks Sutent® in = 28 dagen
Week 5 – 6	Stop de inname van Sutent® = 14 dagen
Start hierna de cyclus opnieuw	

Aandachtspunten bij de inname van Sutent®

- Sutent® wordt **1 x per dag** ingenomen met een beetje water.
- Telkens innemen op ongeveer hetzelfde tijdstip;
- Steeds met of steeds zonder voedsel innemen.
- Het drinken van pompelmoessap moet u vermijden tijdens de behandeling met Sutent®. Pompelmoes verhoogt de concentratie van Sutent® in het bloed waardoor meer bijwerkingen kunnen optreden.
- Neem de medicatie niet vast met blote handen. Neem de medicatie rechtstreeks vanuit de verpakking in de mond.
- Neem de medicatie in zijn geheel in, niet pletten of delen.
- Was steeds uw handen na het innemen van uw medicatie.

De dosering van Sutent®

De meest gebruikelijke dosering van Sutent® bedraagt 50 mg.

Uw arts kan beslissen om aan een lagere dosis de behandeling op te starten of kan beslissen de dosering van uw behandeling tijdelijk of definitief te verminderen. Dit gebeurt wanneer de arts merkt dat u het geneesmiddel minder goed verdraagt. Daarom is dit geneesmiddel ook beschikbaar in capsules van 12.5 mg , 25 mg en 50 mg.



Verminder de dosering nooit op eigen houtje! Neem steeds de dosering die uw arts heeft voorgeschreven.

Wat moet ik doen als ik een inname ben vergeten?

Als u een dosis hebt gemist, neem de volgende dosis dan in volgens het schema. Neem **geen dubbele dosis** om de vergeten tabletten in te halen.

Wat moet ik doen als ik te veel tabletten heb ingenomen?

Als u per vergissing teveel Sutent® hebt ingenomen, neem dan steeds contact op met uw huisarts of uw behandelende arts van het ziekenhuis.

Wat moet ik doen als ik moet braken?

Als u moet braken na het innemen van een tablet Sutent®, neem dan géén nieuwe tablet. Enkel indien u in het braaksel een volledige tablet ziet, mag u een nieuwe tablet innemen.

Hoe moet ik de medicatie bewaren?

- Houd de doos en de tabletten buiten het bereik van kinderen.
Laat de tabletten in hun verpakking tot u deze inneemt. Dit om ze te beschermen tegen het licht en vochtigheid.
- Bewaar Sutent® op kamertemperatuur.
Gebruik Sutent® niet meer na de uiterste houdbaarheidsdatum. Deze datum is gedrukt op het doosje bij “EXP”.
Gooi resterende tabletten nooit in de vuilnisbak maar geef ze af aan de apotheker in het ziekenhuis.

Belang van een juiste inname van uw medicatie

Het is belangrijk om Sutent® dagelijks in te nemen. Op die manier werkt het geneesmiddel constant tegen de kankercellen met een optimale doeltreffendheid en slaagkans tot gevolg. Indien u Sutent® slechts af en toe zou innemen, krijgen de kwaadaardige cellen meer kans om opnieuw te groeien.

U zal wel eens een moment hebben waarop u denkt te willen stoppen met de behandeling, zeker wanneer de bijwerkingen de kop opsteken. Maar, het is net heel erg belangrijk dat u volhoudt en verderzet met deze behandeling.

Zodra u bijwerkingen ervaart, aarzel dan niet om contact op te nemen met uw arts, de verpleegkundig consulent of de ziekenhuisapotheker.

05 BIJWERKINGEN DOOR EEN BEHANDELING MET SUTENT®

Het is mogelijk dat er tijdens de behandeling bijwerkingen optreden. De intensiteit van de bijwerkingen verschilt van persoon tot persoon.

Het is steeds belangrijk om uw arts, de verpleegkundige of de apotheker op de hoogte te brengen als u bijwerkingen ervaart. Ze zullen u adviezen geven om de klachten te verminderen of te behandelen.

Wees niet ongerust indien u weinig nevenwerkingen ervaart. Dit betekent zeker niet dat de therapie onvoldoende of niet werkt.

Volgende bijwerkingen kunt u ervaren

■ Vermoeidheid	8
■ Ontsteking van het mondslijmvlies en aften	9
■ Misselijkheid en braken	12
■ Oprispingen	13
■ Diarree	14
■ Veranderingen ter hoogte van de huid en het haar	16
■ Hand-voetsyndroom	17
■ Een verhoogde bloeddruk	19
■ Verminderen van het aantal rode bloedcellen, witte bloedcellen en bloedplaatjes	20

In de **informatiegids** vindt u een **dagboek** terug om uw klachten te noteren. Het dagboek kan u helpen om uw klachten in kaart te brengen als we deze samen bespreken. Breng dus zeker uw gids mee naar de consultaties.

De verpleegkundig consulent zal u tijdens uw behandeling op vaste tijdstippen telefonisch contacteren om te luisteren hoe u de behandeling ervaart. Op deze manier kunnen we steeds tijdig zoeken naar een goede oplossing bij uw klachten.

Vermoeidheid

Dit is een zeer vaak voorkomende bijwerking. Vermoeidheid wordt gekenmerkt door:

- u algemeen zwak voelen
- zware ledematen
- verminderde aandacht en concentratie
- niet goed slapen, een toegenomen slaapbehoefte
- geïrriteerd zijn
- belemmering bij het uitvoeren van de dagelijkse activiteiten
- zware vermoeidheid na een inspanning
- u niet goed voelen in uw vel

Deze vermoeidheid kan een sterke impact hebben op uw dagelijkse activiteiten.

Met deze tips kan u toch de mogelijke ongemakken beperken.

Mag ik sporten?

Sporten is ideaal voor de gezondheid. Dus ook tijdens uw behandeling is bewegen belangrijk. Enkel indien u zich echt ziek of uitgeput voelt, mag u zich niet forceren. Maar probeer te bewegen en dit hoeft niet altijd intensief te zijn. Wandelen of fietsen bijvoorbeeld. De (klein)kinderen afhalen van school, boodschappen te voet doen, de auto wat verder parkeren en het laatste eindje wandelen, de trap nemen in plaats van de lift, ... Dit kan allemaal helpen om uw uithouding en kracht op peil te houden.

TIPS

- **Probeer uw normaal levenspatroon zoveel mogelijk te behouden.**
- **Plan uw activiteiten en voer ze op uw eigen tempo uit. Geef voorrang aan de activiteiten die werkelijk nodig zijn die dag en die u graag doet.**
- **Kies ervoor om te doen wat u moet en wil doen en pas zo nodig uw activiteiten aan.**
- **Las indien nodig korte rustpauzes in.**
- **Slaap overdag niet te lang, rust regelmatig een half uurtje overdag.**
- **Vraag hulp aan anderen wanneer nodig.**
- **Zorg voor een evenwichtige voeding en drink voldoende.**
- **Maak korte wandelingen en doe lichte activiteiten, dit kan deugd doen.**
- **Maak voldoende tijd vrij voor ontspanning.**

- **Zorg voor een goede nachtrust.**
- **Als u de slaap niet kan vatten, blijf dan niet in bed liggen. Sta op en ga iets drinken of doe kort iets ontspannends.**
- **Als u moeilijk blijft slapen, bespreek dit zeker met de arts en de verpleegkundige. Zij zullen u verder kunnen helpen.**

LET OP

- **Als u zich ongewoon vermoeid voelt, wees dan voorzichtig wanneer u met de auto rijdt of machines bedient.**
- **Vermijd onnodige activiteiten, stress of spanningssituaties.**
- **Vermijd overmatig alcohol.**
- **Vermijd slapen overdag (zodat u voldoende moe bent voor het slapengaan).**
- **Vermijd stimulerende middelen (zoals cafeïnerijke dranken) voor het slapengaan.**

! Wanneer moet ik contact opnemen met het ziekenhuis?

- In bepaalde gevallen van ernstige vermoeidheid, zoals bv. in geval van kortademigheid bij een lichte inspanning.

In het UZ Gent wordt een vijftal keer per jaar vermoeidheidsessies georganiseerd voor patiënten en hun familie. Individueel kan u ook terecht bij de verpleegkundig consulent en de psychologen om u hierin verder te begeleiden.

U kan Mindfulness volgen. Ook deze vorm van therapie heeft reeds zijn nut aangetoond bij de aanpak van deze bijwerking. Voor meer informatie hierover kan u terecht bij de Ingrid Jacobs, psychologe (ingrid.jacobs@uzgent.be of 09/332.54.08).

Ontsteking van het mondslijmvlies en aften

Het slijmvlies in de mond kan ontsteken door de behandeling. Dit heet mucositis. De ontsteking is meestal tijdelijk, maar kan pijnlijk zijn. Het tandvlees, de tong en de lippen kunnen dan gevoelig zijn, vooral bij het eten en drinken.

Mucositis is een vaak voorkomende bijwerking. De klachten komen vooral tot uiting na 1 tot 2 weken na de start met de medicatie.

Andere klachten in de mond zijn:

- aften of zweertjes
- een droge of pijnlijke mond
- zweertjes
- wit beslag op de tong
- rood slijmvlies in de mond
- bloedend tandvlees
- kloofjes in de lippen
- een gevoelige keel

Controleer dus regelmatig uw mond. Doe dit eventueel met een lampje voor de spiegel. Controleer de tong, de wangen, uw verhemelte, onder uw tong en de binnenzijde van uw lippen.



Het is belangrijk om voor de start van uw behandeling met Votrient® een bezoek te brengen aan uw tandarts. Deel aan uw tandarts mee dat u deze behandeling start en laat uw gebit grondig nazien. Een goede mondhygiëne is belangrijk voor de start van de behandeling.

TIPS

- **Behoud een goede mondhygiëne en een goed verzorgd gebit.**
- **Poets uw tanden na elke maaltijd, minstens 3 maal per dag.**
- **Poets uw tanden steeds met een zachte tandenborstel.**
- **Gebruik een fluoridehoudende milde tandpasta.**
- **Spoel de tandenborstel grondig na en bewaar hem droog met de borstelkop naar boven.**
- **Vervang uw tandenborstel om de 2 maanden.**
- **Gebruik 1 maal per dag een tongschraper om uw tong te reinigen. Borstel of schraap de tongrug en de zijvlakken van de tong.**
- **Flos uw tanden éénmaal daags.**
- **Spoel uw mond met water na het braken.**

- U kan uw mond ook spoelen met een Meridol oplossing. Deze oplossing helpt tegen een aantasting van uw gebit door het (zuur) braaksel.
- Spoel uw mond met Dentio 0,05%, een mondspoelmiddel zonder alcohol of spoel met natriumbicarbonaat (1 soeplepel opgelost in water).
- Gebruik het mondspoelmiddel telkens na het poetsen en voor het slapengaan.
- Houd de lippen vochtig met een lippenbalsem.
- Drink veel (water, lauwe thee).
- In geval van pijn eet u best voedsel dat zacht is.
- Bij pijn of open wondjes in de mond, neem dan steeds contact op met de verpleegkundige. De pijnlijke zones kunnen in uw mond behandeld worden met een laserbehandeling.
- Bij pijn, uw gebitsprothese verwijderen en uw mond spoelen.
- Reinig de gebitsprothese met een protheseborstel en vloeibare neutrale zeep.
- Gebruik geen tandpasta want dit beschadigt de gebitsprothese. Een bruistablet vervangt niet het borstelen van uw prothese.

LET OP

- Vermijd te gekruid, zuur (citroensap, vinaigrette, mosterd), droog, krokant, hard, zeer koud of zeer warm voedsel bij pijn of open wondjes in de mond.
- Vermijd tandpasta met een blekende werking voor witte tanden (bv. met peroxide,).
- Vermijd alcoholische dranken.
- Minderen of beter, stoppen met roken is aangeraden.

Wanneer contact opnemen met het ziekenhuis?

!

- Bij pijn of bloedingen in de mond
- Bij mondklachten gepaard gaande met koorts
- Maak een afspraak voor een laserbehandeling in de mond bij de verpleegkundige

Misselijkheid en braken

Misselijkheid is een vaak voorkomende bijwerking. De intensiteit ervan verschilt van persoon tot persoon. Deze misselijkheid kan leiden tot braakneigingen en braken.

Bij de meeste patiënten gaat het om een zwakke tot matige vorm van deze bijwerking. U kan last hebben van:

- minder eetlust
- een zwaar gevoel in de maag
- een opgeblazen gevoel
- een pijnlijke maag
- braakneigingen

De misselijkheid treedt meestal kort op en vooral in de beginfase van de behandeling. Volg onderstaande voedingsregels als u last hebt van deze bijwerking.

TIPS

- **Eet kleine hoeveelheden, gespreid over de dag. Vermijd zware maaltijden.**
- **Eet voedsel dat u lekker vindt.**
- **Eet droog voedsel zoals granen en toast.**
- **Drink regelmatig water, maar drink met kleine hoeveelheden zodat u geen opgeblazen gevoel hebt.**
- **Zorg ervoor dat u frisse lucht hebt.**
- **Spoel na het braken uw mond met koud water en wacht 1 tot 2 uur alvorens te eten.**
- **Als u misselijk bent, geef dan de voorkeur aan koude of lauwe voedingsmiddelen. Deze geven minder geur af dan warm voedsel.**
- **Vraag uw (huis)arts een geneesmiddel tegen misselijkheid of braken.**
- **Neem het anti-braak geneesmiddel in 30 minuten voor de maaltijd of zoals voorgeschreven door uw arts.**
- **Bij aanhoudende misselijkheid, kan u adviezen inwinnen bij de diëtiste van het ziekenhuis.**

LET OP

- Vermijd sterke kruiden, te zoet, gebraden of vet voedsel (bv. gefrituurd voedsel).
- Vermijd drinken tijdens de maaltijd, dit neemt uw eetlust weg.
- Vermijd onmiddellijk te gaan liggen na de maaltijd, een halfzittende houding is beter.
- Als u misselijk bent, vermijd dan sterke geuren. Deze kunnen de misselijkheid verergeren.
- Vermijd alcoholische dranken.
- Minderen of stoppen met roken is aangeraden.

! Wanneer contact opnemen met het ziekenhuis?

Als de misselijkheid of het braken leidt tot:

- Onvoldoende voedselopname met gewichtsverlies
- Uitdroging: dorst, droge huid, droge lippen, weinig plassen
- Een pijnlijke maag
- Een gezwollen maag
- Zeer frequent braken (meer dan 3x per dag)

Oprispingen

Oprispingen kunnen optreden gedurende de behandeling. Deze zijn in bijna alle gevallen licht tot matig aanwezig.

U kan last hebben van volgende klachten:

- een verlies van eetlust
- een zwaar of opgeblazen gevoel
- een vage pijn na het eten
- een brandend gevoel
- oprispingen
- misselijkheid
- een stekende pijn ter hoogte van uw maag

TIPS

- **Wacht na het einde van de maaltijd ongeveer 3 uur alvorens u gaat neerliggen.**
- **Als u gaat slapen, verhoog het hoofdeinde van uw bed zodat u iets meer rechtop ligt.**
- **Het is aangeraden om vezelrijke voeding te eten (bruin brood, aardappelen, groenten en fruit).**
- **Vraag aan uw arts of apotheker voor een symptomatische behandeling tegen een opgeblazen of brandend gevoel.**

LET OP

- **Vermijd vette en sterk gekruide maaltijden, koffie en alcoholische dranken.**
- **Vermijd maaltijden net voor het slapen gaan.**
- **Vermijd roken.**



Wanneer contact opnemen met het ziekenhuis?

- **Indien deze oprispingen uw dagelijkse activiteiten verstoren.**

Diarree

De behandeling met Sutent® kan leiden tot diarree. Dit betekent dat u vaker stoelgang maakt en dat uw stoelgang waterig kan zijn. Deze bijwerking is doorgaans licht tot matig ernstig.

TIPS

- **Drink regelmatig water zodat u een voldoende vochtopname hebt (1,5 l).**
- **Bij grote vochtverliezen is meer vocht nodig (2 tot 2,5 l). Drink dan bijvoorbeeld sportdranken zodat u ook de nodige mineralen binnen hebt bv. Aquarius, AA drink.**

- Kijk regelmatig na of uw urine niet te donker is. Dit kan een teken zijn van uitdroging.
 - Eet vet- en vezelarme voeding zoals:
 - pasta, wit brood of rijst
 - mager vlees (kalkoen, kip)
 - cornflakes
 - vis
 - geschild fruit
 - Stop tijdelijk het eten van vezelrijke voeding.
 - Het slijmvlies van de sluitspier kan geïrriteerd zijn door de diarree. Gebruik zacht toiletpapier of een washandje. Zorg voor een goede lichaamshygiëne en breng een zinkzalf aan ter hoogte van de sluitspier om de huid te beschermen.
 - Vraag aan uw (huis)arts een geneesmiddel tegen diarree.
 - Bij aanhoudende diarree kan u tips vragen aan de diëtiste in het ziekenhuis.
-

LET OP

- Vermijd voedingsmiddelen die de darmbeweging doen toenemen:
 - grote en vetrijke maaltijden
 - alcohol (bier, wijn)
 - cafeïnehoudende dranken (koffie, thee, chocolade)
 - voeding met grove vezels, zaden of pitten (volkorenbrood)
 - schillen van fruit, noten
 - Vermijd voedingsmiddelen die de gasvorming verhogen:
 - ui, prei, kool, knoflook, paprika, komkommer, meloen
 - koolzuurhoudende dranken
 - Vermijd voedingsmiddelen die de darmslijmvliesen irriteren: sterke kruiden en specerijen.
 - Vermijd producten die sorbitol bevatten (snoep & kauwgom).
 - Vermijd het drinken van water tijdens en tot 1 uur na de maaltijd.
 - Vermijd melk en zuivelproducten (melk, yoghurt, ijs, kaas, room).
-

Wanneer contact opnemen met het ziekenhuis?



- Als de diarree gepaard gaat met koorts, ernstige krampen of braakneigingen.
- Als u last hebt van uitdrogingsverschijnselen: een droge mond, een droge tong, droge lippen, een droge en verrimpelde huid en donkere urine.
- Als u last hebt van een bloederige stoelgang.

Veranderingen ter hoogte van de huid en het haar

De behandeling met Votrient® kan bijwerkingen hebben ter hoogte van de huid en het haar.

Die veranderingen zijn:

- een ontkleuring of verkleuring van de haren,
- een droge en schilferige huid,
- huiduitslag (acné-achtig).

TIPS

- **Gebruik regelmatig een verzachtende en vochtinbrengende crème, vooral op droge zones.**
- **Gebruik een neutrale vocht inbrengende crème, geen geparfumeerde crèmes.**
- **Neem liever een douche in plaats van een bad. In bad zal de huid te veel verweken en uitdrogen.**
- **Gebruik bij het douchen best een neutrale en ongeparfumeerde douchegel.**
- **Gebruik een hoge beschermingsfactor (bv. factor 50) bij blootstelling aan de zon.**
- **Draag best loszittende, katoenen kledij. Zorg voor een goede verluchting van de huid.**
- **Als u last hebt van jeuk, vraag dan een jeukstillend geneesmiddel aan uw arts of apotheker.**

LET OP

- **Vermijd directe blootstelling aan de zon.**
- **Vermijd te warme of te veelvuldige douches.**



Wanneer contact opnemen met het ziekenhuis?

- Als de huiduitslag en/of de jeuk hinderlijk wordt.

Hand-voetsyndroom

Het hand-voetsyndroom begint vaak met een gevoeligheid ter hoogte van uw handpalmen en voetzolen, gevolgd door een roodheid van de huid.

Andere klachten kunnen zijn:

- roodheid
- branderigheid
- pijn
- een gevoel van verstramming
- jeuk
- hogere gevoeligheid voor warme voorwerpen
- zwelling, eelt op de wrijfplaatsen van de handpalmen en voetzolen
- een blaasjes of blaren
- droge huid
- tintelingen of gevoelloosheid ter hoogte van de vingers en de voetzolen

TIPS

- **Laat de aanwezige eeltvorming op handen en voeten verzorgen door een medische pedicure vóór de start van de behandeling. De eelt goed laten verzorgen, maar niet wegsnijden!**
- **Breng vaak een verzachtende crème aan op uw handen en voeten, in het bijzonder op plaatsen waar de huid droog is. Bijvoorbeeld een cold cream of een lipofiele crème.**
- **Bij jeuk kan u de handen en voeten insmeren met een ureumhoudende zalf.**
- **Breng corticoïde bevattende zalven enkel op de aangetaste plaatsen aan anders zal u de gezonde huid irriteren. Gebruik dit enkel op doktersvoorschrift.**
- **Neem best een lauwe douche en gebruik een neutrale en niet-geparfumeerde douchegel. Dep de huid voorzichtig met een zachte badhanddoek.**

- Uw handen of voeten even onder koud water brengen, kan verzachtend zijn.
- Een lauw voetbadje met magnesiumsulfaat (MgSO₄) kan verzachtend werken.
- Laat uw handen en voeten zoveel mogelijk bloot bij het rusten.
- Bij open wondjes, éénmaal per dag een ontsmettend voetbadje gebruiken.
- Breng voor het slapengaan een dikke laag zalf aan met daarboven een paar katoenen sokken of handschoenen om de zalf op zijn plek te houden.
- Gebruik een beschermingsfactor (bv. Factor 50) in de zon en een aftersun spray om de huid te verzachten.
- Draag breed schoeisel, zorg dat uw voeten niet geklemd zitten in de schoenen. Het gebruik van inlegzolen is aan te raden.
- Draag tuinhandschoenen bij het werken in de tuin.
- Gebruik handschoenen bij het afwassen, draag eerst fijne katoenen handschoenen en dan pas rubberen handschoenen.
- Raadpleeg een pedicure of een podologe als u harde en verdikte huidplekken hebt.
- Vraag uw arts een geneesmiddel tegen de jeuk of de pijn.

LET OP

- Bij pijn en een gevoelige huid, wrijving thv voeten en handen vermijden. Dus let op met lange wandelingen of het gebruik van werktuigen die wrijving en druk op de handen veroorzaken.
- Vermijd langdurige blootstelling aan de zon.
- Vermijd hete douches of baden.
- Vermijd het contact met detergent, alcoholhoudende producten thv de huid of andere onderhoudsproducten. Deze drogen de huid uit.
- Gebruik geen pleisters thv de gevoelige huid.
- Let op met zwachtels, niet te strak aanspannen.
- Prik de blaren niet open, dit kan de klachten verergeren.
- Vermijd lang rechtop staan.
- Vermijd schoenen met dunne zolen.
- Vermijd blootvoets lopen.

Wanneer contact opnemen met het ziekenhuis?

Informeer tijdig bij de verpleegkundige of arts bij een verergering van de klachten. Zo kan er op tijd een behandeling gestart worden. Op die manier worden ernstigere handvoetproblemen voorkomen.

- Bij pijn waardoor u uw dagelijkse activiteiten niet meer kan uitvoeren.
- Bij blaren of open wondjes.

Een verhoogde bloeddruk

De behandeling met Sutent® kan uw bloeddruk verhogen. Veel mensen weten vaak niet dat ze een verhoogde bloeddruk hebben omdat dit niet altijd voelbaar is.

Volgende klachten kunnen wijzen op een verhoogde bloeddruk:

- draaierigheid
- hartkloppingen
- regelmatig hoofdpijn
- een druk achter de ogen
- een gejaagd gevoel

Men spreekt van een verhoogde bloeddruk als de bloeddruk gelijk is aan of hoger is dan 140/90 mm Hg en dit bij minstens 3 opeenvolgende bloeddrukmetingen gedurende een aantal opeenvolgende weken.

Een stijging van de bloeddruk wordt gezien bij het opstarten van de behandeling. Deze kan terug normaal worden tijdens de 2 weken rust en kan terug optreden bij de start van een volgende cyclus.

Als u lijdt aan een hoge bloeddruk zal de huisarts op regelmatige basis de bloeddruk meten. Op deze manier kan de bijwerking goed worden opgevolgd. Hierna volgen nog enkele adviezen om bloeddrukstijgingen te beperken:

TIPS

- **Probeer zwaarlijvigheid te vermijden door een gezonde levenswijze aan te nemen die gebaseerd is op een calorie-, vet-, cholesterol- en suikerarme voeding.**

- **Beperk het zoutgebruik zoveel mogelijk. Sommige mensen met een verhoogde bloeddruk zijn gevoelig voor zout, dat wil zeggen dat hun bloeddruk varieert naargelang de inname van zout.**
- **Zorg dagelijks voor voldoende calciumtoevoer. Geef hier de voorkeur aan licht zuivelproducten, vers fruit en verse groenten.**
- **Matig het alcoholverbruik.**
- **Probeer zoveel mogelijk te bewegen. Dit zal helpen om uw gewicht en uw lichamelijke conditie te behouden. Laat uw hart controleren voordat u intensieve lichamelijke activiteiten zou aanvatten.**

LET OP

- **Vermijd stress want deze draagt bij tot een stijging van de bloeddruk.**
- **Vermijd zoveel mogelijk elke vorm van tabaksgebruik, dit heeft weinig invloed op de bloeddruk maar is wel slecht voor de aderverkalking.**

! Wanneer contact opnemen met het ziekenhuis?

- Als u klachten van een hoge bloeddruk waarneemt, namelijk draaierigheid, hartkloppingen, regelmatig hoofdpijn, een druk achter de ogen of een gejaagd gevoel.

Verminderen van het aantal rode bloedcellen, witte bloedcellen en bloedplaatjes

Door deze behandeling kunnen deze bloedcellen in aantal verminderen.

Rode bloedcellen

Rode bloedcellen zijn in ons lichaam belangrijk om zuurstof te vervoeren. Bij een verminderd aantal rode bloedcellen kan bloedarmoede (anemie) optreden. Hierdoor kan u volgende symptomen hebben:

- vermoeid zijn
- snel futloos zijn
- algemeen gevoel van zwakte

- bleke huid en lippen
- duizeligheid

U kan zelf niets doen om de aanmaak ervan te stimuleren. Indien nodig zal een bloedtransfusie of extra medicatie (via een inspuiting) toegediend worden.

TIPS

- **Plan uw activiteiten op een dag. Wissel de activiteiten tijdig af met een korte rustpauze.**
- **Vraag aan anderen om ook een handje te helpen.**
- **Zorg voor een goede voeding met voldoende ijzer (rund- en lamsvlees, donkergroene bladgroenten, broccoli, bonen) en vitamine B (melk, eieren, kaas, vlees), vitamine C (paprika, kiwi) en foliumzuur (spinazie, broccoli, bonen, volkorenbrood).**
- **Drink voldoende.**



Wanneer contact opnemen met het ziekenhuis?

- Als u zich duizelig voelt of kortademig bent.
- Als u zich bij de minste inspanning heel moe voelt.

Witte bloedcellen

Bij een verminderd aantal witte bloedcellen verhoogt de kans op infectie. Deze infectie wordt best zo snel mogelijk bestreden aangezien er minder witte bloedcellen zijn ter verdediging van uw lichaam. Vroegtijdige behandeling is dus de boodschap.

Tekenen van infectie kunnen zijn:

- koorts ($> 38^{\circ}\text{C}$), zweten, koude rillingen
- keelpijn, hoest, verstopte neus
- hoofdpijn
- branderig gevoel bij het plassen, slecht ruikende urine
- ziektegevoel, uitputting
- roodheid, zwelling, ettervorming (lokale infectie)

TIPS

- Meet uw lichaamstermperatuur als u zich ziek voelt. Bij 38°C of meer moet u altijd het ziekenhuis verwittigen!
- Zorg voor een goede lichaamshygiëne.
- Was regelmatig uw handen, zeker voor het eten en na ieder toiletbezoek.
- Pas een goede mondzorg toe en controleer uw mond op roodheid of aften.
- Voorkom wondjes en verzorg opgelopen wondjes meteen.
- Vermijd contact met mensen die griep hebben of verkouden zijn als u zichzelf minder goed voelt. Vermijd dan ook druk bevolkte plaatsen, zoals winkels, bioscoop, zwembaden, sportmanifestaties, markt, ...

Wanneer contact opnemen met het ziekenhuis?

- Als u tekenen van infectie waarneemt of koorts hebt.
- Vanaf 38°C STEEDS contact opnemen met uw behandelende arts, de verpleegkundig consulent of de verpleegkundige van dagkliniek/hospitalisatieafdeling. Neem nooit op eigen initiatief geneesmiddelen in als u vermoedt dat u een infectie hebt.

Bloedplaatjes

De bloedplaatjes kunnen ook verminderen door de behandeling. Hierdoor vergroot de kans op blauwe plekken, onderhuidse bloedingen, neusbloedingen, bloedend tandvlees...

Een wonde kan ook langer bloeden. Aan deze bijwerking kan u zelf niets doen. De arts volgt het aantal bloedplaatjes in het bloed op. Indien nodig zal er een transfusie van bloedplaatjes toegediend worden.

Wanneer contact opnemen met het ziekenhuis?

- Bij het spontaan ontstaan van een bloedneus.
- Bij het regelmatig voorkomen van een moeilijk te stelpen bloedneus.
- Bij bloedingen in de urine of stoelgang.

U moet uw arts of verpleegkundige consulent onmiddellijk waarschuwen wanneer deze symptomen optreden en/of lang aanhouden.

06 ALARMSIGNALEN

Symptomen die kunnen wijzen op long- of ademhalingsproblemen

- Hoesten, een fluitende ademhaling, buiten adem zijn in rust
- Verergering van deze symptomen als u ze al had vóór de behandeling

Symptomen die kunnen wijzen op een infectie

- Koorts van 38 °C of meer, en die langer dan 24 uur aanhoudt, rillingen
- Pijn in de borststreek
- Zweten, vooral 's nachts
- Aanhoudende diarree met klachten van krampen, pijn, misselijkheid, braken, dorst en duizeligheid
- Pijn of branderig gevoel bij het plassen
- Roodheid, pijn, een vochtophoping aan armen of benen
- Pijnlijke zweertjes in de mond met witte vlekken
- Pijnlijke huidletsels t.h.v. uw handen en voeten

Symptomen van een allergische reactie

- Uitslag
- Zwelling van het gezicht en de keel

07 GENEESMIDDELEN, DRANKEN EN PLANTAARDIGE BEREIDINGEN DIE NIET MOGEN GECOMBINEERD WORDEN MET SUTENT®

Indien u een geneesmiddel inneemt dat voorkomt in deze lijst, geef dit dan steeds door aan uw arts, huisarts of de ziekenhuisapotheker!

Het is belangrijk dat u steeds alle medicatie, alle voedingssupplementen of andere homeopathische middelen doorgeeft aan uw arts of apotheker.

Geneesmiddelen

- **Antischimmel middelen:** Nizoral® (ketoconazole), Sporanox® (itraconazole), Vfend® (voriconazole), Diflucan® (fluconazole), Noxafil® (posaconazole)...
- **Antivirale middelen:** Norvir® (ritonavir), Kaletra® (ritonavir, lopinavir), Atripla®, Stocrin® (efavirenz), Viramune® (nevirapine)....
- **Antibiotica:** Erythrocin® (erythromycin), Biclar®, Heliclar® (clarithromycine), Ketek® (telithromycine), Rifadine® (rifampicine), Ciproxine® (ciprofloxacin), Riamet® (lumefantrine), Nivaquine® (Chloroquine)
- **Anti-epileptica:** Tegretol® (carbamazepine), Diphantoïne®, Epanutin® (fenytoïne), Trileptal® (oxcarbamazepine), Gardenal® (fenobarbital)...
- **Geneesmiddelen voor hartritmestoornissen en verhoogde bloeddruk:** Rytmonorm® (propafenon), Rythmodan® (disopyramide), Cordarone® (amiodarone), sotalex® (sotalol), Isoptine®, Lodixal® (verapamil), Tildiem®, Progor® (diltiazem)...
- **Immunosuppressiva:** Neoral Sandimmun® (ciclosporine), Prograf®, Advagraf® (tacrolimus), Elidel® (pimecrolimus), Medrol® (corticoïden),...
- **Antitumorale middelen:** Tysabri® (natalizumab), Tasisign® (nilotinib), Glivec® (imatinib), Nolvadex® (tamoxifen),...
- **Andere:** Dextromethorphan (dit komt voor in verschillende hoestsiropen, vraag raad aan de apotheker), Arava® (leflunomide), Colchicine®, Orap® (pimozide), Seroquel® (Quetiapine), Silodyx® (silodosin), Mephenon® (methadon)

Dranken en kruiden

- **Pompelmoes** (in alle vormen: vers fruit, fruitsap)
- **Sint-Janskruid**
- **Echinacea** (Urgenin®, Echinacin®)

08 KOSTPRIJS

De prijs van 1 tablet Sutent® 50 mg bedraagt ongeveer 184 €.

Dit geneesmiddel wordt via een attest volledig terugbetaald door de ziekteverzekering.

Deze brochure werd enkel ontwikkeld voor gebruik binnen het UZ Gent. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kankercentrum UZ Gent. Het UZ Gent kan op geen enkele wijze verantwoordelijk worden gesteld bij gebruik van deze brochure/dit protocol buiten het UZ Gent.